

ADATTÁR.

ADATOK GYÖNGYÖSY ISTVÁN ÉLETÉHEZ.

(Első közlemény.)

Gyöngyösy István életét főbb körvonalaiban már volt alkalmunk tisztázni e folyóirat hasábjain, de ezek az adatok is szűkszavúak voltak, csak igen óvatos következtetéseket lehetett belőlük vonnunk. Élete körülményeire vonatkozó kutatások még koránt sincsenek befejezve. A levéltárak homályából innen is onnan is előkerül egy-két adat, de ez a dolog természeténél fogva lassu és fáradságos munka.

A következő okiratok közlésével azonban véleményem szerint sok minden megerősítést nyer, a mit eddig csak sejtésképen kockáztattunk. A költő a közéletben is igen kiváló ember volt. Nagy jogtudása, bámulatos munkabírásával, a megyei közigazgatásban való jártasságával, alkudozó ügyességével, a melylyel megyéje érdekeit főurakkal, nádorral, s a mi a legnehezebb volt abban az időben, mindenható és pusztító katonáékkal szemben képviselni és védeni is tudta. Nagy tevékenységével, tudásával tört előre, s a hol megfordult, nevének tiszteletet, becsülést tudott szerezni.

1652-ben már házasember volt, mint ez felesége *Baranyay* Iлона osztálylevelén bizonyítva van. Hogy ebben az évben házasodott-e meg vagy még előbb, arra nincs adatunk. Mindenesetre ekkor még fiatal házas volt, korára nézve 26—30 évesnél nem lehetett több. Hiszen *László* nevű bátyja még 1656-ban is a külföldi egyetemeket járta; 1657-ben *Utrechtben* adta ki egy munkáját: »*A keresztyén vallás fundamentomi*« czímen. A könyv most lappang, de *Bod Péter* ebbéli tanúsága teljesen hiteles.

Már 1652-ben Nógrád megye esküdtje volt (*Tabulae judicariae assessor.*) A megyék ez esküdteket korlátlan számban választották, a kik fizetést nem kaptak, de a rendes fizetésű szolgabírákkal (*Judium*), a kiknek száma 3—4 volt, ezek felhívására napidíj mellett a peres

dolgokban eljárak. Hamarosan megválasztották *Gömör, Abauj, Pest* vármegye esküdtjének is, a mi hírének, tehetségének bizonyítéka. De egyébképen is rendszeres ügyvédséget folytatott. Az eddigi adatok szerint is tudjuk, hogy már 1653-ban Nógrádban *Galambos Zsófit* egy *pencki* zálogos perben védelmezte.

Már ez időben Nógrád megyében időzött, később pedig, mikor *Koháry* István főkapitány füleki seregbíróvá nevezi ki, 1658-ban a várban lakott. De mint seregbíró is eljár a megyék ügyeiben, a mire egyenesen rá is volt kényszerítve, mert bár hivatala után három lótartásra volt joga, tehát századosi rangban állott, a királyi kassza sehogy se fizette a magyar vitézeket. A füleki végház vitézei, olvassuk az egykorú jelentésekben *kilencz éven* át egy krajczár »bért« se kaptak. Gyöngyösy maga keservesen panaszkodik a főkapitány Kohárynak: »Immár arra jutottam, hogy egy cselédemet se sustentálhatom.« A krónikás még sötétebb képet fest arról, hogy bánt el a bécsi udvar a magyar vitézekkel: »Ruhátalan, éhel van a vitézlő rend. Éhel haló a hajdú, tarisznyájába kér kenyeret háza népe táplálására, de nem kap, mivel a vármegye végezte: ha császár fizetésén való szolga, van fizetése, éljen azzal.« A fontos végvár maga is düledező, nyomorult állapotban volt, s a vég éhes hada a föld szegénységére vetette magát... De mit törődött ezzel a bécsi udvar? Neki Magyarország csak arra való volt, hogy a török dúlást, a magyar terület átengedésével, az örökös tartományokról elhárítsa.

Pedig a füleki vár nemcsak fontos véghely, de nevezetes közigazgatási központ is volt. A török hódoltság miatt kiszorult Pest, Nógrád és Heves vármegye is itten tartotta a gyűléseit, innen kormányozta még a behódolt népet is.

A költő maga, a mint előbb említve volt már, ekkor mint *advocatus* is működött. Annak hívták ez időben és később is, a kik magánfelek védelmét vállalták. Ez azonban nem volt kötelező. A megtámadott fél úgy védhette magát, a hogy tudta. De Gyöngyösy *Heves* vármegyének *fiskálisa* is volt. *Fiskálisnak* nevezték, a megye kiküldött jogtudósait, a kik a megyei pénztárból kapott díjért, a bűnösöket, árvákat, a szegény népet védelmezték. Ezért a felektől semmi díj se járt. Gyöngyösy, a mint az alább közölt okiratokból látszik, igen sokszor védelmezte a szegény népet, a nádornál, a német generálisoknál is járt ilyen küldetésben. De *procurator* is volt, ma prókátornak mondják, t. i. nagy urak birtokjogi pereiben is eljárak. Az eddigi adatok is bizonyítják, hogy *Zrinyi Ilona* és *Andrássyak, Wesselényi Ferencz, Széchy Mária* ügyvédje

procuratora is volt; az alább közölt okiratok bizonyítják, hogy a »véres kezű« Rákóczy Györgyné, vagy ismertebb nevén *Báthory Zsófia* ügyében eljár 1664-ben a megye megbízásából.

Az alább közölt okiratoknak, a melyeknek eredetije Heves vármegye levéltárában *Egerben* van, fontossága nyilvánvaló. Fájdalom, az eredeti jegyzőkönyvek, a megyeszékhelynek *Fülekről Egerbe* való átköltözésével elvesztek, csak az *elenchus* tartalmi kivonatai maradtak meg.

De e szűkszavú feljegyzések is tanuskodnak a költő nagy közéleti tevékenységéről, a mit 1653-tól kezdve 1682-ig, a mikor öregsége miatt is minden idejét *Gömör megye* ügyei foglalták le, a megye szolgálatában vitt véghez. E száraz adatokból is kiviláglik, hogy alig akad fontosabb ügye *Heves megyének*, a miben részt ne vett volna, a kényesebb dolgok, a nádorhoz való járás, a német generálisokkal való alkudozás, a szegénység védelme, a szepesi kamarával való kinos és nehéz tárgyalások, a nemzeti kizsákmányolás e sötét korszakában, a különféle fontos gyűlésekre való járás, majdnem teljesen a nyakába szakadnak. Előttünk nő Gyöngyösy egyénisége, a mint a megye a személyében és tehetségében való bizalommal legfontosabb ügyeit rábizza és tehetsége szerint jutalmazza is fáradozásait. Meg kell még azt is gondolnunk, hogy más megyék ügyeiben is eljár, főurak ügyeit intézte, füleki seregbíró, balogvári kapitány is volt ez időkben... E bokros, sőt súlyos teendői mellett, hogy érhetett reá, hogy a költészet mezején is értékes munkákkal ajándékozza meg nemzetét, az valóban bámulatos tevékenységre és tehetségre vall. Nemcsak közigazgatási tehetsége, de diplomatája is volt egyszerre több megyének is.

Már 1653-ban 53 magyar forintot és 76 denárt fizet ki néki a vármegye; bizonyosan meg is szolgált érte.

Ez az első adat Gyöngyösy heves vármegyei működéséről; ezen túl sűrűn beszélnek az iratok Gyöngyösy működéséről.

1657-ben, mikor Rákóczy György romlása következtében a bécsi udvar fegyverkezni kezd, először őt küldik a német katonáékhoz a táborba, takarmánnyal, pénzzel, élelmiszerekkel. Véle megy *Mocsári János* szolgabíró is.

1660-ban Montecuccoli megkezdte gyalázatos sétahadjáratát Erdély felé. Gyöngyösyt a *kassai* követségbe a hadak élelmezése és ellátása ügyében, és még ebben az évben a *tokaji* gyűlésre is elküldik az elrendelt insurrectio dolgában, mert Montecuccoli hadjáratának a föld népe kirablásánál egyéb eredménye nem volt és a török támadásától tartani lehetett. Ugyanilyen ügyben *Szepeiben* is megjelenik a gyűlésen, Homonnai

Drugeth Györggyel is tárgyal a megye nevében. 1661-ben a német katonasággal folytatott tárgyalásáról számol be megyéjének.

1661-ben Homonnai *Drugeth* Györggyel *Ónod* megerősítéséről tárgyal, a hol a megye ingyenes munkálatra volt kötelezve. Jelenti is, hogy *Ónod* véghely nincs rossz karban. Közbe kezességet vállal *Kiss* István fogolyért és a váltságdíjat, 40 frtot érte le is fizeti 1663-ban.

1663-ban magával a nádorral tárgyal, mert a megyére sok ingyenes robotmunkát róttak. Ugyanebben az évben hasonló ügyben tárgyal a nádorral. 1664-ben megyei bíróná, esküdtté választják. (Pro officio *judicatus* eligitur.)

1664-ben a nemesi felkelés ügyében, a hol a király nevében *Rottal* János is megjelent, Kassán gyűlés volt. A megyét újra *Gyöngyös* István képviselte. *Rottal* a király nevében minden jót ígért, pedig akkor már Erdély tönkre ment, Magyarországon pedig teljes dühvel folyt a protestánsok, vagy más szóval és igazán mondva a magyarság üldözése. Ekkor már csak négy protestáns főúri család volt és ekkor fogtak a vármegyék, városok katholicizálásához: így akarták lehetetlenné tenni a magyarságnak, hogy a rajta elkövetett erőszakosságokért elégtételt nyerhessenek.

1665-ben tudjuk, hogy a költő *Fülek* várát és a seregbírószágot otthagya, *Murány várában* lakott. Az előző évben Kassán megjelent »Murányi Venus«-a is. Wesselényi nádor saját költségén kiadta; ekkor már e főúr komornyikja lett, valamint maga a nádor »Ő felsége komornyikja« volt, vagy a mint most mondják kamarása. Gyöngyös bizonyos commenciót kapott a nádori udvarban, urának rábizott ügyeiben eljár, tehát, mint jogtudós egyik *procuratora* volt a nádori udvarnak, azonban e mellett a mások és a saját ügyeit is elláthatta. A nádor komornyikját Heves vármegye újból szolgabírónak választja.

Ebben az évben tiltakozik a nádor a *vasvári* gyalázatos béke megerősítése ellen a pozsonyi káptalannál, a mire ügyet se hajt a bécsi udvar. A magyarság rettentő üldözése folyik, a vérengző *Báthory* Zsófia végtelen jószágainak minden lakójára rá akarja kényszeríteni a katholicus vallást.

Az ország állapota egyre válságosabb lesz. Gyöngyösyt elküldik a zempléni *Terebesre* a 13 vármegyétől hirdetett gyűlésre. A kedélyek lecsillapítására szánt királyi üzenetet írásban hozza haza megyéjének, de ez az érdekes nyilatkozat elveszett. Ezután megint *Ónod* vára megerősítésének ügyében küldetik ki. Még ez évben katonákkal a szegény nép keserves panaszai dolgában is alkudozik.

1667-ben újra Zemplén községbe megy a megye nevében részleges országgyűlési követnek. A Wesselényi-féle összeesküvés feje, a labancz-érzésű, de tüzes magyar nádor meghal. Az összeesküvés vezetése az állhatatlan és kapkodó *Zrinyi Péterre* és *Nádasdy Ferenczre* marad. Hogy Gyöngyösy István az összeesküvésről ne tudott volna, azt szinte képtelenség elhinnünk. Sógora *Szepessy Pál*, tudjuk, főembere volt e tanácskozásnak, a mi sűrűn folyt a nádori udvarban, Murány várában. Hogy azonban Bécs előtt gyanuba került a költő is, bizonyítja az a körülmény is, hogy a következő évben már belekerült a »rebellio« hívei névsorába. *Széchy Mária* ebben az esztendőben árulja el az összeesküvést Bécsnek, a költő is kegyvesztett lesz nála. Számúzik a murányi udvarból. *Balog* vár kapitányának rendeli asszonya, de egyúttal *Babaluska* falut is kezére adja. Kedves emberét, a mikor egyik kezével sujtotta, a másikkal, nem állotta meg, hogy meg ne csirógassa.

A következő évben különösen az *ónodi erbődítések* ügyeit intézi, 1670-ben mint megyéjének követe részt vesz még a *kassai gyűlésen* is, a hol egyúttal *Széchy Mária*t is képviselte. E gyűlést az udvar tudvalevőleg eltiltotta, s az összeesküvés egyúttal ürügyül szolgált néki arra, hogy »cseh saruba« próbálja szorítani a nyakas magyart. Ki akarták irtani a még udvarivá nem lett főúri világot, a protestánsokat, vagyis a magyarságot, mert a magyarok legnagyobb része még akkor is azt a hitet vallotta. A rettenetes vértörvényszékek ekkor kezdték meg működésüket, az elfogatások egymást érték. *Spork* tábornok rablóhadának kényre-kezdvre kiszolgáltatták e szerencsétlen országot, *Báthory Zsófia* versenyt irtotta, fogdosatta a némettel véreit. Gyöngyösy maga is fogságba került nyolcz nógrádi társával, a füleki vár tisztikarának kezessége és Szelepcsényi kegyelme mentette ki onnan. Ekkor lett katolikussá, hogy bántódása ne legyen. Idős ember volt már ez időben, ötven év körül járt.

Ez évben és a következő esztendőben többnyire Bécsben tartózkodott *Széchy Mária*val, a kit a hű ember ügye eldőltségig el nem hagyott, mégis 1671-ben újra szolgabírónak választják *Balog Mihály*lyal, *Ebeczky Menyhért*tel, *Jó Mihály*lyal együtt. Alispán régi szolgabíró társa *Mocsáry Ferencz* lett. Ugyanebben az évben a kirótt hadi adók ügyében *Spankau* tábornokkal Kassán alkudozik. E rettenetes időkben, a kit el nem fogtak a török földre menekült, s az ország szabadsága már csak a »*bujdosók*« táborában élt, a kik »az ágak zöldelésekor« minden évben megújították küzdelmüket a német zsoldosok ellen.

Az 1672-iki feljegyzésekből látjuk, hogy *Mocsáry Ferencz* igen rövid ideig viselte az alispánságot, ez évben már *Tasy Mihály* volt az alispán.

Gyöngyösy István ez időben állandóan *Csetneken* lakott, pártfogójától *Andrássy* Miklóstól nyert zálogos ház és földek élvezetében, Gömörben különben is több részbirtoka volt felesége *Baranyay* Ilona után. Fiatalos merészséggel 1674-ben a jó ötvenes férfit elvette feleségül *Andrássyék* pártfogoltját, a fiatal *Görgei* Juditot. 1674-ben újra megválasztják Gyöngyösyt szolgabírónak, hivataltársai voltak: *Ebeczky* Menyhért, *Mocsáry* György, *Dévay* János, alispán *Melczer* János. Hivatalnok társai folyton változtak, de ő 1657-től kezdve állandóan szogabírája volt a megyének. Ez évben újra a terhes hadiadók ügyében tárgyal a királyi biztosokkal. Mily keserves állapot volt ez, kitűnik abból, hogy mily emberekkel kellett tárgyalnia. A bécsi udvar a legelvetemedettebb személyeket küldte Magyarországra — rendet csinálni. *Volkra* Ferdinánd nemcsak tudatlanságáról volt ismeretes Bécsben, de hivatalosan megállapították róla, hogy *lopott* és *sikkasztott*. Mégis őt nevezték ki a szepesi kamara *elnökének*. Tehát ő volt Magyarország pénzügyminisztere. Mellette *Draheim* Vilmos *egykori kutyapeccér* lett a fiskális javak igazgatója. Egymással versenyeztek az »égbekiáltó büntények« elkövetésében. *Walseg Regele* báró fiskális igazgatót »rabló despota«-nak minősítette a magyar kancellária, de hiába volt minden panasz, »a visszaeső bűnösökre«, a magyarokra a legelvetemedettebb embereket zúdította a bécsi udvar. Ilyen emberek kezében voltak az ország pénzügyei. Mennyit raboltak kíséretökkel együtt ezek az emberek és mégis mily óriási értéket tudtak Bécsbe is szállítani! Hozzá kell vennünk még a német zsoldosok égbekiáltó féktelenségeit, hogy az ország rettenetes helyzetéről fogalmat szerezhessünk. Gyöngyösynek pedig folyton ez alakokkal és az adóügyekkel kellett bajlódnia; bizonyosan ez ügyekben kifejtett alkudozó ügyessége miatt választották meg újra és újra szolgabírónak. 1676-ban *Mocsáry*n kívül, a kinek helyébe *Dobay* Jánost választották a régiek hivataltársai. 1677-ik évben szállított 500 frtot s már előbb elvitt 1000 tallért a szepesi kamarának. Ugyanez évben *Straszaldo* levelét mutatja be a vármegyének, a melyben a »rabló *Regele* kassai pénzügyi praefectus követeléseinek« kielégítését követeli.

1677-ben *Gyöngyösy* István és *Sipos* János az elviselhetetlen adók ügyében újra követségbe mennek a szepesi kamarához, a nyugtákat is viszik az eddig tett befizetésekről és természetben beszolgáltatott adókról. Mind a két követet *Kassán* börtönbe vetették, s a megye kénytelen volt sürgősen elrendelni a követelt természetbeli adók beszolgáltatását, mert a rettenetes katonai végrehajtást másképen el nem kerülhették. Ekkor már *Cobb* Farkas volt a »generál«, a ki vérbe

mártott pallost, nyársat, kereket hordatott szét és a föld népét is biztatta, hogy »Ő felsége intencziója« szerint öljék, vágják a gyanusokat, maga persze annál jobban serénykedett a végnélküli elfogatásokban.

1678-ban Gyöngyösy Ebeczky Tamással, mert Sípos János többé nem vállalkozott e veszedelmes útra, újra elindult, hogy Cobbal alkudozzék, noha a mult évben már megízlelte börtöne keserűségeit. A vármegye nevében a saját veszedelmökre ki kellett jelenteniök: 1. hogy a követelt összeget nem fizethetik meg; 2. az ingyenes munkában és az eddigi kivetéseknel nagyobb természetbéli adót vállokra nem vehetnek; 4. a »generál«-nak adnak hat kocsit és lovat, »a sereg részére« 14-et és lovakat; 4. Lochinszky Mihály kamarai titkár részére egy gyorslábú paripát ígérnek.

A további alkudozásokból kiderül, hogy már addig egy év alatt 6752 köből gabonaneműt adtak és még $3151\frac{3}{4}$ köblöt követelnek, azonfelül 600 forintokat. A további alkudozások végett újra Ebeczky Tamást küldték el. Gyöngyösy már nem ment el véle. Az elviselhetetlen adóügyben Leslie generálhoz az egész vármegyei tisztikar, többekkel együtt Gyöngyösy is elmegyen.

1679-ben a vármegye bizalmából Gyöngyösyt Pápay Péter helyére helyettes alispánnak választják; ez bizonyosan inkább megtiszteltetés számba megyen, mert állandóan úgy se lakott a megyében.

1680-ban a többek közt a *bekölcziek, csányiak, kápolnaiak, aranyosiak, domonkosiak* ügyeiben jár el, a kiknek marháit a katonaság elhajtotta, s a rájuk vétett adót nem voltak képesek megfizetni.

Gyöngyösy ez időben már a gömöri ügyekben is erősen kezd szerezni. Laczkovics Istvánnal 1681-ben kiküldik a gömöriek Heves-megyébe, hogy a katonák élelmezési ügyében tárgyaljanak.

Ugyancsak őket sürgősen megbízza Heves vármegye, hogy a katonaságnak szállítandó adók ügyében sürgősen tárgyaljanak a katonasággal, mert a katonai végrehajtás veszedelme fenyegette a vármegyét. Laczkovics küldetése bizonyítja, hogy a vármegyék más megyék kipróbált embereit is megbízták ügyeik elintézésével.

Tudjuk, hogy ebben az évben Gyöngyösyt Gömör vármegye a híres *soproni* országgyűlésre követévé választotta, s épen azért, mikor Heves-vármegye e siralmas ügyben Kassára is követeket küldött Laczkovicscsal ez újabb útra Borsicz János ment, biztosan azért, mert Gyöngyösy a soproni országgyűlésre sietett.

Az utolsó bejegyzést Gyöngyösy hevesvármegyei működéséről 1682-ben találjuk, a mikor Gyürky Pállal a megyei porták össze-

írásában fáradozott. Ez igen fontos küldetés volt, mert ez az összeírás az adókiivetés alapjául szolgált. Ezentúl Gyöngyösy *Gömör vármegyében* szerepel, bizonyosan öregsége is akadályozta, hogy nagy utakat tegyen, de hiszen Gömörben is talált elég foglalatosságot, az Andrásyak jogügyeit is ő intézte, jószágaik ügyes-bajos dolgait is a veszedelmes időkben »még élete veszélyeztetésével« is, mint maga *Andrássy* Miklós írja róla, végezte. De 1686-ban Gömör megye végre, mert már azelőtt egyszer megbukott, alispánjává választotta. Ott működött tehát, mint alispán és a megyének országgyűlési követe.

Ezekből látszik, hogy a legnagyobb tevékenységet *Heves- és Gömör vármegyékben* fejtette ki. De Gömörbe már hajlott korában került, férfikorának tehetségeit *Heves vármegye* részére gyümölcsöztette. Mindezek alapján legyen szabad egy feltevést kockáztatnom, a mely szerintem a legnagyobb valószínűséggel bír. Én azt hiszem, hogy Gyöngyösynek a családja *Heves vármegyéből Gyöngyösről* való. Ezt a családi hagyomány is úgy tartja. A nemességszerző *Horváth* György, testvére *Mihály*, költőnk nagyapja, sőt *János* is Gyöngyösy István édesapja *Gyöngyösön* születettek. Igaz, hogy *György* a nemeslevelet Zemplén vármegyében hirdettette ki, tehát ekkor odavaló lakos volt s ott akart élni nemesi jogaival, de ő, mint katona ember oda csak elszármazott. *Mihálynak* fia *János*, a ki zemplémi birtokos is lett, nemességét csak 1619-ben hirdettette ki Ung megyében, sőt *Homonnay* Drugeth Györgytől eredő zálogos birtokára királyi beleegyezést (regius consensust) is kért és kapott. Itt neve már: *Joannes Horváth* aliter *Gyöngyösy*.

A királyi beleegyezés fáradságos megszerzése két okból történhetett, mert máskép nem magyarázható. Az óvatos *János*, a ki a mint a gyér adatokból is kitűnik, nagy vagyonszerző volt és *Eperjesen* is prókátoroskodott, biztosítani akarta a hatalmas főúrral szemben ungvári házáat, szabad, dézsmamentes szőleiket és földjeit, de nemességét is, mert ez oklevélből látszik, hogy nevét nyomatékosan *Horváth alias Gyöngyösynek* iratja. Az akkori szokás szerint, a máshonnan jött embereket származása nevére is hívják; így egy Gyöngyösyt, a ki *Kassáról* került Csíkba, *Kassaynak* neveztek el, mert *Kassáról* jött oda. *Jánost* is így nevezhették el, mert *Gyöngyösről*, *Hevesből* került Ungba, Gyöngyösynek pedig tulajdonképen *Horváth* lett volna a neve. Hogy ez általánosan elterjedt másféle nevéből nemesi jogain csorba ne essék, eszközölhette ki a királytól azt az oklevelet 1630-ban, a hol *Horváth aliter Gyöngyösynek* van mondva királyi szóval is. Ettől fogva a család csakis Gyöngyösynek írta magát. Gyöngyösy *Jánosnak* nagy vagyona, de sok

gyermek is volt. *Pál* Csíkba került le és mindenestre az erdélyi nemes Gyöngyösyek őse lett. *János Eperjesen* az apja kőházában maradt és élt. *László* pappá lett volna, de korán elhalt. *Ferencz* Ungban maradt a *jenkei* házban és birtokban. »Istók«, ahogy az apja legkisebb fiát végrendeletében is nevezte, noha »Istók« már ekkor a harminczadik éven túl volt, nem maradt *Ungban* vagy *Eperjesen*, hanem *Fülekre* Nógrádba ment, mint törekvő fiatal ember szerencsét próbálni. Nemcsak arra számíthatott, hogy ott ez időben három vármegyének központja volt, hanem arra is, hogy éppen *Heves* vármegye is ott tartotta gyűléseit, s ő mint hevesi származású családból való ott a megyei szolgálatra is könnyebben bejuthat. És csakugyan úgy is történt. Élete legszebb éveit valóban e megye szolgálatában töltötte el. Mindez olyan feltevés, a mit csak az ezután előkerülő adatok igazolhatnak teljesen. Azonban valószínűségek igen nagy.

Még egyet kell kiemelnem: Gyöngyösy neve ez okiratokban *háromféle képen* van írva: Gyöngyösi-nek, Gyöngyösy-nek és Gyöngyössy-nek is. A királyi okirat 1630-ban csakis és következetesen *Gyöngyösy-nek* írja. Különböen a közölt okiratok szóljanak magokért.

Heves vármegye levéltárában Gyöngyösy Istvánra vonatkozólag talált regesták:

1653. évi 1. jkl. Gyöngyösi Stephanus: ab isto super levatis 53 florenis Hungaricalibus Denariis 76. quae pecunia Coronali Nikolaus Belevári Cottum quietat 30. 8bris.

1654. évi 8. jkl. Gyöngyösi Stephanus cum Lelesiensibus nomine Sigismundi Nyári protestatur intuitu invasionis Praediorum Ráczfalu, Rosnoki, Keólkút, Nagy Bereg, Tarnócza, Kompolt sic dictonum.

1656. évi 35. jkl. Gyöngyösi Stephani nomine Joannes Zolnai alias Gombkötő senior causam erectam intuitu repetitionis fugitivi coloni post mortem Dni Terrestris Andreae Radai in Helenam Rádai consortem Joannis Darvas transfert cuius translationis paria cum protestatione extradari petit Franciscus Libercei: pariter ratione eadem erectam causam ob mutationem officii Sigismundi Zugor Eppi Vacienensis in Joannem Pálfalvai Eppum Varadiensem transfert.

1657. évi 5. jkl. Gyöngyösy Stephanus, Joannes Mocsári, et Franciscus Libercei Cottum Notarius penes Diurnum 15 Taller. ad C. Palatinum iuxta tenorem mandati praeceptorii C. Palatini seriem causae per Catharinam Róthi viduam Stephano-Fáyanam contra C. Emericum Balassy de Gyarmat intuitu actus potentiarii in loco *Péntek Völgye* patrati motae scriptotenus repraesentaturi ablegantur, qui simul eundem instabant, ne similia mandata ob respectum quorumvis nobilium expediat.

1657. évi 13. jkl. Gyöngyösi Stephanus ac alii in Prothocollo denominati pro exigendis rationibus Cottensium Officialium deputantur.

Gyöngyösi Stephano et Joanni *Mocsári* Judlium cum Annona ac aliis Naturalibus ad castra *Neosoliensi* ablegatis ad 12 florenos per eosdem in hospitalitatem expensos adduntur flor. 18.

1658. évi 29. jkl. Gyöngyösy Stephanus ac alii in Prothocollo denominati pro exigendis rationibus officialium Cottensium eliguntur.

1660. évi 51. jkl. Gyöngyösy Stephanus Alexandri Semsei militiae ductoris quietantiam melioraturus, item coronalem pecuniam qua duor. Annor. Cottus hujus restantiam administraturus, nec non tam super hac administratione pecuniaria, quam super annonario subsidio quietantiam petiturus, prius tamen Michaelae Podlellári administrationis Cassoviensis consiliario super extradatione dictarum quietantiarum literatorie requisito penes viaticum flor. 12. *Cassoviam* ablegatur.

1660. évi 58. jkl. Gyöngyösi Stephanus et Stephanus Vámosi de Kürt V. Comes ad literas suae Maestatis Generalem Insurrectionem promulgantes, ad alias vero C. Palatini pro consultatione certos ablegatos *Tokainum* expediendos praecipientes, ac simul loco personalis insurrectionis ordinatam summam et administrationem naturalium adurgentes ablegantur.

1660. évi 58. és 60. jkl. Gyöngyösy Stephanus et Stephanus Vámosi de Kürt V. Comes ad C. Palatinum ablegati legationis suae seriem referunt. Gyöngyösy Stephanus ad exigentiam literarum C. Palatini pro consultatione ad oppidum *Szepsi* penes viaticum flor. 20 instructione munitus ablegatur. Gyöngyösi Stephanus ex ablegatione redux produxit instructionem Petro Bosnyák, et Martino Boncsi ad suam Maestatem per Regnicolas expeditis datam, ac simul plurium naturalium administrationem desiderari retulit: hinc ut eadem administratio pecunia exolvi possit, dictorum militum officiales medio Lucae Szerémi requiruntur.

Gyöngyösi Stephanus ad literas C. Georgii Drugeth de Homonna administrationem naturalium in proxima Diaeta ad hos Comitatus impostorum adurgentes in locum Lucae Szerémi qua impediti ablegati ad militum officiales pro hoc negotio complanando ablegatur.

1661. évi 71. jkl. Gyöngyösy Stephani, qua ad militiam Germanicam ablegati, rationes per deputatos exactae hic leguntur, item eodem ablegato conferuntur pro fatigio flor. 12.

1661. évi 74. jkl. Gyöngyösi Stephanus ad literas C. Georgii Druget de Homonna supr. Generalis ad praesidium *Ónod* quemdam hominem ablegandum pro oculata certor. palor. praecipientes, ac administrationem gratuitorum laborum adurgentes ablegatur viatico flor. 20. et credentialibus Cottus munitus.

1661. évi 75. jkl. Gyöngyösy Stephanus, ac alii rationum exactores deputantur pro defuncti Stephani Vámosi antea V. Comitatus rationibus exigendis apud ejusdem relictam Elisabetham Aszalay remansis. Gyöngyösi Stephanus ex praecedenti Congregatione ablegatus refert ob absentiam caeterorum Comitatum nihil esse decisum, declaratque non adeo esse praesidium Onodiense ruinatum.

1661. évi 85. jkl. Gyöngyösy Stephanus pro Stephano Kis Captivo sub onere flor. 40. fidejussorem se obligat.

1663. évi 103. jkl. Gyöngyösi Stephanus penes viaticum flor. 12. ad C. Palatinum respectu onerosae praetensionis Sigismundi Petheő V. Generalis in puncto administrationis gratuitorum laborum formatae ablegatur.

1663. évi 107. jkl. Gyöngyösi Stephanus ad C. Palatinum ablegatus redux seriem suae legationis refert.

1663. évi 117. jkl. Gyöngyösi Stephanus, et Stephanus Dorogffy pro C. Palatini in supr. Generalem installatione requirente supr. hor. Cottuum Comite qua Regio pro hoc actu commissario penes viaticum flor. 40 ablegantur.

1663. évi 120. jkl. Gyöngyösi Stephanus et Stephanus Dorogffy ad Installationem supr. Generalis ablegati seriem suae legationis referunt, simul Ladislaum Rákóczi in Stephani Káli negotio iuxta resolutionem supr. Comitis deliberari velle declarant, pro cujus negotii continuatione Cottus Advocatus cum viatico flor. 50 expeditur item iidem ablegati Pauli Szepesi qua partium Regni Hung. super ablegati legationis seriem scriptotenus repraesentant nec non eundem C. Palatinum *in puncto oppressionis miserae plebis* mutuam cum Cottibus inire velle correspondentiam declarant.

1663. évi 121. jkl. Gyöngyösi Stephanus pro Stephano Kis Captivo susceptam fidejussionem deponit.

1664. évi 134. jkl. Gyöngyösi Stephanus, Stephanus Joó Michael Balog, Georgius Kozári, in locum Pauli Némethi, Stephani Dorogffy, Joannis Kanisay, Joannis Nádudvary aliter Deres officii suis sponte valedicentium *pro Officio Judicatus eliguntur* Ladislao Báthory de Gagy in Offo V. Comitis permanente.

GYÖNGYÖSI LÁSZLÓ.

EGYLEVELES NYOMTATVÁNYOK A XVIII. SZÁZADBÓL.

(Második és befejező közlemény.)

III.

Kegyességgel 's Vitézséggel Nyertt KORONA: Melly nem költött, vagy költsön kértt, hanem valóságos fénnel, vitézi mezőkben nyilván mutatott Virtusokkal ragyogván, Fejébe tétetik, Marosnémeti Meltosagos Groff GYULAI FERENCZ Urnak ő Excellenciajanak. A Felsőleges VI. Károly Római Tsászár' Mezei Vicze-Mareschallus Vitéz Generalissának, és egy hires-neves Gyalog Regimentnek Fő Colonellusának. Kinek fényes származása, a nagy Istennek kegyelmes és független rendeléséből, ama nagy Nevű Gyula Magyar Főkapitány régi Törökéből tündöklött-ki: Uri Eleji Gyula Várát Zaránd Vármegyében szakadatlan Linea szerint sok száz esztendőig birván, 's még ma-is az örökös Jusra az Unokák figyelmeztvén. Nem seledkedhették azt régi disztől meszsze esett Nemzetünknek sok rendbéli változásai, hogy ezen Méltóságos Háznak választott Fijaiban a